

Een overheid die zegt wat het goede leven is

floor rusman | pagina 14 - 15

Stelt u zich eens een overheid voor die dicteert wat wij mooi, leuk en lekker moeten vinden. Eigenlijk gebeurt dat al: de staat heft hoge accijnzen op 'slechte' goederen als alcohol en tabak, en subsidieert 'goede' producten zoals sportverenigingen en orkesten. Maar heel ver gaan die ingrepen niet. De overheid is terughoudend in het verkondigen wat volgens haar 'het goede leven' is en hoe wij dat moeten bereiken.

Als het aan het Britse vader-zoon-duo Robert en Edward Skidelsky ligt, komt daar verandering in. De econoom/historicus Robert (bekend van zijn driedelige Keynes-biografie) en de filosoof Edward pleiten in hun recent vertaalde boek '*Hoeveel is genoeg?*' voor een overheid die een visie heeft op 'het goede leven', en er niet voor terugdeinst die visie aan haar burgers op te dringen. Door maatregelen als arbeidstijdverkorting en progressieve consumptiebelasting kan de staat ervoor zorgen dat mensen minder gaan werken en consumeren – volgens de auteurs essentieel voor een goed leven.

Het commentaar dat de overheid zo wel erg paternalistisch zou zijn, pareren zij door te stellen dat het idee van een neutrale overheid van recente datum is. Het stamt van de filosoof John Rawls, die betoogde dat de staat een neutrale positie moet innemen tussen rivaliserende opvattingen van wat goed is. Dit idee was nieuw: tot halverwege de twintigste eeuw was de overheid niet bang haar burgers openlijk in de juiste richting te duwen. Tegenwoordig, zo schrijven de Skidelsky's, durven politici voorstellen alleen te bepleiten met utilitaire (op efficiëntie gerichte), niet met morele argumenten.

Voorbeelden hiervan zijn er genoeg, als je erover nadenkt. Zo zou de overheid het roken kunnen bestrijden met het argument dat het indruist tegen een gezond en dus goed leven. In plaats daarvan wijst ze op de kosten van longziekten en op de inbreuk op de vrijheid van niet-rokers. Een ander voorbeeld is het onderwijs. Dat zou je belangrijk kunnen vinden omdat daar ruimte is om burgers belangrijke waarden te leren. Maar pleidooien voor investeren in onderwijs gaan tegenwoordig altijd samen met termen als 'terugverdienen' en 'kenniseconomie'.

Een debat van het Nexus Instituut waaraan Robert Skidelsky vorige week deelnam, bewees dat we inderdaad gewend zijn utilitaire argumenten te gebruiken. De Nederlandse panelleden negeerden de ethische dimensie van Skidelsky's boek; ze spraken alleen over regulering van banken en de aanpak van de crisis. Skidelsky was *not amused*. Als een gekooide hamster zat hij aan tafel, om uiteindelijk te roepen: '*With all this talk about technicalities, you seem to be missing the point!*'

Dat is precies wat hij politici verwijt. Door te praten in termen van kosten en efficiëntie, negeren zij iets veel belangrijkers: de vraag wat voor ethische keuzes ze willen maken.

Dit artikel werd gepubliceerd in NRC Handelsblad op Dinsdag 2 april 2013, pagina 14 - 15